

## ANGYALI VIGASSÁG

GION NÁNDOR

Mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor mi esténként háztól házig mentünk, bezörgettünk az ablakokon, és megkérdeztük az embereket, hogy meghallgatják-e az angyali vigasságot. Persze hogy meg akarták hallgatni, és mi akkor elénekeltük a karácsonyi dalokat, aztán mentünk tovább, és számolgattuk, hogy hány nap van még hátra karácsony estéjéig, amikor majd ajándékot és némi aprópénzt kapunk azért, amiért olyan lelkesen énekeltünk az ablakok alatt a szép fehér hóban. Rengeteg hó esett azon a télen, gyönyörűen tiszta és fehér volt minden, és azt hiszem, nagyon szépen énekeltünk, mert ez így illik az ilyen téli estékhez, és legszibben Péntek Verának és a kis Vécsey Jánoskának énekeltünk, pedig tőlük nem várhattunk semmiféle pénzt vagy ajándékot, tekintettel arra, hogy nekik maguknak nem volt semmijük, Péntekné, a vén szent fazék ugyan nem adott volna egy garast sem azért, mert Verának énekelünk, Vécsey Jánoska meg teljesen egyedül volt esténként, mivel az anyja ilyenkor a fonodában dolgozott, az apja pedig, ha befejezte a nádvágást, beült az Oláh Jóska kocsmájába melegedni, ott várta meg a feleségét, aki este tíz óra után szokott hazajönni, a fonodából. Abban az időben még nagyon büszkék voltunk a fonodára, azt hittük, majd igazi ruhagyár fog kinőni belőle, de nem nőtt ki belőle semmi, vesztéségesen vergődött néhány évig, aztán kimúlt szép csendesesen. De ezt csak úgy mellékesen mondom, tulajdonképpen a télről akartam mesélni még egy kicsit, esetleg Péntek Veráról, esetleg Vécsey Jánoskáról, vagy inkább az apjáról, Vécsey Tamásról.

Előbb azonban hadd kérdezzem meg: uram, ön sohasem énekelt az ablakok alatt szép téli estéken? Nem? Sajnálhatja.

Ha csak egyszer énekelt volna, most nem próbálná ezzel a vacak

vendéglői késsel felvágni az ereit. Úgysem fog sikerülni. Meg már idegesítjük is itt az embereket. Két lehervadt pasas egy vendéglőben, az egyik azzal fenyegetődzik, hogy felvágja az ereit, a másik meg csak beszél, beszél... S amellet még nem is ismerik egymást, én nem hívtam, hogy ideüljön az asztalomhoz. Igazán jól megvoltam egyedül... Rendben van, tehát nem énekelt. De abban biztos vagyok, hogy igenis hallott énekszót az utcáról téli esteken. Mint mondjuk Péntek Vera. És neki ez volt az egyetlen öröme télen. Nyáron pedig az, hogy eljött a házunk elé, leült a sziklára, arra a nagy kődarabra, amit apám azért hozott oda, hogy a parasztok ne hajtsanak fel szekereikkel a házunk elé, és ne tördeljék ki az eperfacsemetéket, szóval leült a sziklára, az ölébe vett engem, és hosszasan panaszkodott. Persze, ez még régebben volt, kisgyerek koromban, amikor nem sokat értettem a panaszaiából, később, ahogy nőttünk, már nem vett az ölébe, de akkor is leült a sziklára, én meg a lábához ültem, akkor elővett egy kis ollót, és levágta és kipucolta a körmeimet. Ez a kis olló volt minden vagyona, nagyon vigyázott rá. Aztán Burai J. is a mi utcánkba költözött, és nemsokára már ketten ültünk Péntek Vera lábánál, és ő levágta mindkettőnknek a körmeit, soha olyan rendesek nem voltak a körmeink, mint azokon a nyarakon. Péntek Vera meg szép felnőtt lány lett, nem panaszkodott már ott a sziklán, de időnként, amikor levagdosta a körmeinket, hirtelen elsírta magát. És télen még akkor az volt az egyetlen öröme, hogy esténként meghallgatta az anyagi vigasságot.

Karácsony után viszont Péntekné, ez a templomjáró vén sárkány beadta Verát mosogatólánynak az Oláh Jóska kocsmájába. Vera szerelemgyerek volt, ezért is utálta és kínozta annyit az anyja, és most a legjobb helyre került, hogy maga is összeszedjen lányfejjel egy-két gyereket. Mert elég pocsek egy odu volt Oláh Jóska kocsmája. Olajos padlójú, füstös, bűzös helyiség, ahogy az a nagy könyvekben meg van írva a falusi kocsmákról, ahová télen főleg a nádvágók, a jegesek, a szövetkezet istállócai és kanászai meg az ilyenkor tétlenül téblábaló téglagyári munkások jártak, igen gyakran hangoskodtak, és általában elég goromba szabadosságokat engedtek meg maguknak. Vera könnyen rosszul járhatott volna, csak hogy ott ült a kocsmában jóformán minden este Vécey Tamás, aki jól ismerte Verát, nyilván sajnálta is, ment tudta, hogy milyen komisz élete van, és ő nem engedte, hogy pimaszkodjanak a lánnyal. Vécey Tamásnak legénykorában veszett verekedő híre volt, igaz, miután megnősült, megszéldült, és minden este elébe ment a felesé-

gének, de még most sem volt tanácsos kikezdeni vele. Meg aztán gyakran ott ült az asztalánál Serfőző András, a rendőr is. Ők ketten gyerekkori jó barátok voltak, furcsa, vad történetek keringtek róluk, gyerekkorukban fogadásból állítólag egy hétig minden éjjel kint aludtak a temetőben, az egyik Belez Márta néni, a másik Kocsicska Jolán néni sírja mellett. Ezekről az öregasszonyokról már életükben is azt mesélték, hogy boszorkányok, haláluk után pedig szellemeiket vádolták mindenféle gonosz dolgokkal, de Vécsey Tamásnak és Serfőző Andrásnak nem esett semmi bajuk a temetőben, és később legénykorukban is viszonylag jól megúsztak egy csomó verekedést, melyekben természetesen közösen vettek részt. Serfőző András is megházasodott, rendőr lett belőle, talán ő is megszeldült egy kicsit, bár nem teljesen, mert egy rendőr nem lehet túlságosan szelíd, továbbra is felkereste a régi barátját, és szolgálat után leginkább együtt üldögéltek az Oláh Jóska kocsmájában. És ez volt Verának a szerencséje, ezért nem mertek vele szemtelenkedni a vendégek. Mellesleg, akadt neki elég baja enélkül is, a keze állandóan vízben ázott, szaladgált a kocsmában összeszedni a tányérokat, poharakat, és ehhez jött még Oláh Jóska, egy kis hörcsög ember, aki állandóan lármázott vele. Burai J. és én nem kedveltük túlzottan ezt az Oláh Jóska-t. Mert nála mi is eljártunk a kocsmába, azaz, hogy csak a konyhára. Segítettünk vizet hordani Verának. Mert hogy nem volt ott vízvezeték, az udvarról, egy kerek kútból kellett hordani a vizet főzéshez és mosogatáshoz. És mi hordtuk szorgalmasan a vizet, mert szerettük és sajnáltuk szegény Péntek Verát. Ő meg ilyenkor szomorúan nézegette elhanyagolt körmeinket, és azt mondta:

— Nyáron majd rendbe teszem a körmeiteket. Leülök a sziklára, és rendbe teszem a körmeiteket.

— Igen, majd nyáron a sziklán — hagyta rá Burai J. — Akkor talán majd a te kezeid sem lesznek ilyen vörösek.

Mert vörös és dagadt volt az állandó mosogatástól Péntek Vera keze. És akkor nagyon úgy nézett ki, hogy ilyen is marad, mert élete végéig ott fog mosogatni a kocsmában.

De nem mosogatott sokáig. Mert mégiscsak kitört a botrány, és persze Péntek Vera miatt. Pedig akkor este nemcsak Serfőző András ült Vécsey Tamás asztalánál, hanem még egy rendőr, a kövér Szluhár. Az istállóok azonban úgy látszik a kelleténél jobban berúgtak, és csak azért is kikezdték Verával. Négyen voltak, csipkedték, rángatták Verát, azt akarták, hogy üljön az asztalukhoz, ő megpró-

bált szabadulni tőlük, de amazok nem engedték el. Akkor felkelt Vécsey Tamás, és orra verte az egyik istállóst, aki menten felborult székestül. A többiek felugráltak, de akkor már ott volt Serfőző András és Szluhár is, és kituszkolták az istállósokat a kocsmából. Nagyon gyorsan zajlott le az egész, a többi vendég meg sem mozgott a helyén, Vécsey Tamásék visszültek az asztalukhoz. Tulajdonképpen nem történt semmi különös, néhány részegyet kiszórtak a kocsmából, és kész. Csakhogy ezzel nem ért véget a dolog. Az istállósok ugyan nem mertek visszajönni, ellenben Vécsey Tamás, aki hosszú ideig szelíden élt felesége mellett, mintha szagot kapott volna, feltámadtak régi legénykori emlékei, és nem akarta egykönnyen abbahagyni a verekedést. És elkezdte gyalázni a pipogya rendőroket, holott azok az előbb még segítettek neki. Mi Burai J.-vel a konyhában voltunk, nem hallottuk a veszekedés kezdetét, Vécsey Tamás nyilván azt bizonygatta, nélküle a két rendőr nem bírt volna el a részegekkel, meglehetősen durván érvelhetett, mert egyszer csak Szluhár kiabálását halljuk:

— Egymagam is elbántam volna mind a négygel! És ne sértegsd a rendőrséget!

— Fenét — mondta Vécsey Tamás. — Eggyel sem bántál volna el.

— Ha kell, akárkivel elbánok itt a kocsmában — mondta dühösen Szluhár.

— Velem is? — kérdezte gúnyosan Vécsey Tamás.

— Veled is!

Vécsey Tamás lassan felállt, félrelökte a széket, és azt mondta:

— Lássuk.

Felállt Szluhár is, de most már valamelyest lehiggadt. Majdnem békülékenyen kérdezte:

— Komolyan gondolod?

— Komolyan — mondta Vécsey Tamás. — Majd mindjárt meglátod, hogy milyen komolyan.

A kövér rendőr akkor megugrott, és hihetetlen gyorsasággal Vécsey Tamás mögött termett, átölelte a nyakát, térdét meg a derekába nyomta. De most kiderült, hogy Vécsey Tamás még mindig kemény legény, nem könnyen roppan meg a dereka, megragadta Szluhár karját, és a fején keresztül a földhöz csapta a rendőrt. Mint a moziban. Döngött a padló, Szluhár nagyot nyekkent, majd összefekdt a kocsmában. És Vécsey Tamás még fejbe is akarta rúgni a földön fekvő embert. Tényleg komolyan gondolta a verekedést. De akkor



Serfőző András hátulról fejbe csapta gumibottal Vécsey Tamást. Vécsey Tamás egyszerre olyan lett mint a holdkóros. Csak bámult hitetlenkedve a nagy semmibe, lassan megfordult, és bambán nézte Serfőző Andrást. Az pedig most a homlokára csapott a gumibottal. Vécsey Tamás nem bámsztkodott tovább, leütötte Serfőző Andrást. Az elég fürgén felugrott, egymásnak rohantak, összekapaszkodtak, és addig felkelt a kövér Szluhár is, és most hátulról ő kezdte puhítani gumibotjával Vécsey Tamás fejét. Vécsey Tamás végül is összevaklott.

— Bilincseld meg — lihegett Szluhár. — Bevisszük az őrszobára.

Megbilincseltek Vécsey Tamást, és kivonszolták a kocsmából. Nos, ez a verekedés már tökéletesen kisöpörte a kocsmát. A vendégek eltűntek egy szálig, úgyhogy most mi is segítettünk Péntek Verának összeszedni a poharakat, miközben Oláh Jóska átkozódott, és mindenért Verát okolta, pedig ő igazán nem tehetett semmiről.

Negyed óra múlva visszajött Vécsey Tamás és Serfőző András. Mégsem mentek át az őrszobára. Vécsey Tamás még odakint telemerte hóval a sapkáját, és bent a kocsmában a fejére húzta. Iszonyúan fájhatott a feje, mert dagadozott minden irányban. Serfőző András egy keményre gyúrt hógolyót tartott a kezében, és azzal borogatta vérző orrát. Leültek egymással szemben az asztalhoz, és egy ideig csak bámultak maguk elé. Aztán elmosolyodott Vécsey Tamás, és azt mondta:

— Nem számítottam rá, hogy fejbe vágsz hátulról.

— Megölted volna — mondta Serfőző András. — Láttam az arcodról, hiszen jól ismerlek. Megölted volna, vagy megnyomortottad volna.

— Mégsem számítottam rá — mondta Vécsey Tamás. Kucsmája alatt olvadni kezdett a hó, és csorgott le két oldalon az arcán.

— Nagyobb baj is lehetett volna ebből — mondta Serfőző András. — Mindenfélet beszélél. Gyaláztad a rendőrséget.

— Azt mondják, Ausztráliában jó élet van — mosolygott Vécsey Tamás.

— Ki a fenét érdekli Ausztrália?

— Engem.

— Mióta?

— Mostantól kezdve. Mit gondolsz, milyenek lehetnek az ausztráliai rendőrök?

— Szemetek — mondta Serfőző András. — Különösen a bevándorlókkal szemben.

— Lehet — hagyta rá Vécsey Tamás. — De azokkal nem aludtam együtt a temetőben a boszorkányok sírja mellett.

Péntek Vera ekkor minden különösebb ok nélkül sírva fakadt, és egy szál ruhában kirohant az udvarra, onnan meg a havas utcára. Burai J.-vel vártuk egy ideig, hogy visszajöjjön, de nem jött. Sokáig nem jött vissza. Négy vagy öt év múlva láttuk ismét, és addig a kutya sem törődött a körmeinkkel.

Persze, ezt akkor este még nem tudtuk, csendesen bandukoltunk haza, csak Burai J. jegyezte meg útközben:

— Érdekes, hogy erre miféleképpen mindenki Ausztráliáról beszél. Mások inkább Amerikába vándorolnak ki, innen meg mindenki Ausztráliába.

Ez tényleg így volt. Abból a néhány utcából, ahol mi a karácsonyi dalokat szoktuk énekelni, akkor már hat és fél család kivándorolt Ausztráliába. Azért hat és fél, mert Opana, a zsákoló nem vándorolt ki. Az ám, Opana! Kár, hogy csak most jutott eszembe. Róla hosszasan kellene beszélnem, de úgy látom, unja már, uram. Nem? Akkor jó. Bár úgy látom, a kést sem akarja letenni, pedig azért mesélem mindezeket a dolgokat. De mindegy. Opanáról ezúttal csak röviden.

Zsákoló volt, és sokáig agglégény. A háború vége felé azután megnősült, egy ötgyermekes özvegyasszonyt vett el. Kis háza volt, egyszerre nagyon megtelt, de azért elfértek valahogy, a gyerekek szépen felcseperedtek. A legidősebb fiú megnősült, és kiügyeskedte magát Ausztráliába. Onnan írt az anyjának, hogy menjen utána az egész család. És a család felkerekedett, és kivándorolt Ausztráliába, Opana azonban nem akart menni, ott maradt megint egyedül a házában. Kezdetben gyakran írtak neki levelet, melyeket nekem kellett felolvasni Opanának, mert ő írástudatlan volt, csak a nevé tudta nagy ügyel-bajjal aláírni. Bennem megbízott, jobban, mint a felnőttekben, így hát nekem hordta a leveleket. Hosszú levelek voltak ezek, arról szóltak, hogy az egész család szépen feltalálta magát Ausztráliában, mindenki dolgozik, jól lenne, ha Opana is ki-menne, ő is dolgozhatna, juhász lehetne.

— Ezért kár kimenni Ausztráliába — hördült fel Opana. — Juhász itthon is lehetnék, ha akarnék. Írd meg nekik.

Megírtam, hogy Opana nem megy ki Ausztráliába, mert juhász idehaza is lehetne, ha akarna, de ő azt sem akarja. Valami azért

megmozdult Opana fejében, mert tavasszal, amikor kizöldült a fű, vett egy fehér bárányt. Reggelenként kikötötte egy alkácfához a kert alá, és amíg ő munkán volt, a bárány békésen lelegészett. Délután Opana elengedte a bárányt, megittatta, és gyöngéden simogatta a fehér szőrét. Nagyon a kezéhez szokott a bárány, mindenhová bégetve ment utána, vasárnap délutánonként, amikor az utcabeli férfiak összejöttek a házuk előtt, a sarkon, kártyázni, a bárány akkor is ott lelegészett Opana közelében. Aztán egy nap Opana behívott engem a házába, és megkért, hogy írjak a feleségének egy szép levelet, írjam meg, hogy jöjjön haza, hiszen a gyerekek szépen feltalálták magukat Ausztráliában, itt meg nagyon üres a ház, és írjam meg azt is, hogy van egy gyönyörű fehér báránya. Megírtam mindent egy hosszú levélben, igazán szép levél volt, abban az időben még szerettem levelet írni.

Hónapokig nem kaptunk rá választ. Elmúlt a tavasz és a nyár, a bárány gyapjas birkává gömbölyödött, és továbbra is Opana nyomában járt mindenfelé. Valamikor ősszel érkezett meg a levél Ausztráliából. Opana felesége közölte, hogy ő már nem jön haza soha többet. Úgy döntött, hogy a gyerekeivel marad, hamarosan talán unokái is lesznek. Opana aznap órák hosszáig tanácstalanul ténfergett a kert alatt, a birka csendesen lelegészett a nyomában, Opana időnként megsimogatta a hátát. Aztán elővette zsebéből a bicskáját, és elmetszette az egykori fehér bárány torkát. Megvárta, hogy kifolyjon a vér, akkor vállára vette a birkát, mint ahogy a gabonás zsákokat szokta, bevitte az udvarába, megnyúzta és kibelezte, a birkahúst beleszeletelte egy nagy bográcsba, tüzet gyújtott alá, aztán végigjárta az utcát, és estére mindenkit meghívott birkapörköltre. És utána ott maradt teljesen egyedül a házában.

Vécsey Tamás viszont kivándorolt Ausztráliába. Eladta a házat, összepakolta a családját, és elhajózott. Serfőző András ettől kezdve elmaradt az Oláh Jóska kocsmájából, csak olyankor ugrott be, ha levelet kapott Vécseyektől, és lelkesen elmondta, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van, Vécseyék gyarapodnak, Jánoska szépen nő. Később fényképeket is mutatott egy szép házról, kertről és autóról, meg Vécsey Jánoskáról, aki évek múltával szép szál legényné nőtt, délceg katona lett belőle. A katonaképet magam is láttam, és nem akartam elhinni, hogy ez lett abból a kis öt-hat éves Vécsey Jánoskából, aki mindig egyedül hallgatta a karácsonyi dalokat, és amikor befejeztük az éneklést, szófogadóan mosolyogva ment lefeküdni az ágyába, mert tudta, hogy a szülei csak késő éjjel



jönnek haza. Pedig ő volt az a katonaruhában. Vagy egy év múlva hírt kaptunk, hogy Vécsey Jánost lelőtték Vietnamban. Hősi halált halt. Addig azt sem tudtam, hogy ausztráliai katonák is vannak Vietnamban, pedig mintha olvastam volna valamit... Vagy talán önként jelentkezett? Mindegy, meghalt. Serfőző András pedig akkor levetette a rendőr-egyenruhát, és beállt a fatelepre éjjeliőrnek.

Jó, tudom, hogy ez így együttvéve igen szomorúan hangzik, de azt akartam, uram... Figyel rám egyáltalán? Mindjárt befejezem. Még csak Péntek Veráról néhány szót. Eltűnt egy téli éjszakán, emlékszik? És azt mondtam, hogy nem láttuk négy-öt évig.

Verőfényes nyári napon jött vissza az utcánkba. Gyönyörű halványkék ruha volt rajta. Ő maga is gyönyörű volt. Kopaszodó jámbor férfi lépkedett a nyomában két kofferral. Az egész utca megnézte őket, és mindenki megállapította, hogy Vera jól ment férjhez, látszik a férjéről, hogy szeretetreméltó kedves ember. Így is volt. Péntek Vera először az anyját üdvözölte, elég szívélyesen ahhoz képest, hogy az a vénasszony mennyit verte valamikor és egyáltalán hogyan bánt vele. De azután mindjárt a mi házunk elé jött, és leült a sziklára.

Burai J. és én akkor már lapátkezü kamaszok voltunk, távolabb húzódtunk, és nekem eszem ágában sem volt leülni a szikla mellé. Csakhogy Péntek Vera lassanként megint elszomorodott, akárcsak régen, nagyon szerencsétlennek és magányosnak látszott még a szép halványkék ruhájában is. Burai J. végül is nem bírta ki, fülig vörösen, de odament a sziklához, leült a földre, és felnyújtotta a kezét Péntek Verának. Péntek Vera meg elővett egy kis ollót a táskájából, és én akkor láttam őt először mosolyogni, akkor, azon a verőfényes nyári napon.

Ha tél lett volna, talán még a karácsonyi dalokat is elénekeljük neki? Nem. Nem hiszem. Kinőttük már őket. Bár tudtuk, hogy mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor fehér volt minden, a házak és az eperfák, bent a házakban meg az emberek az ablakokhoz nyomták a homlokukat, és tőlünk várták az angyali vigasságot.